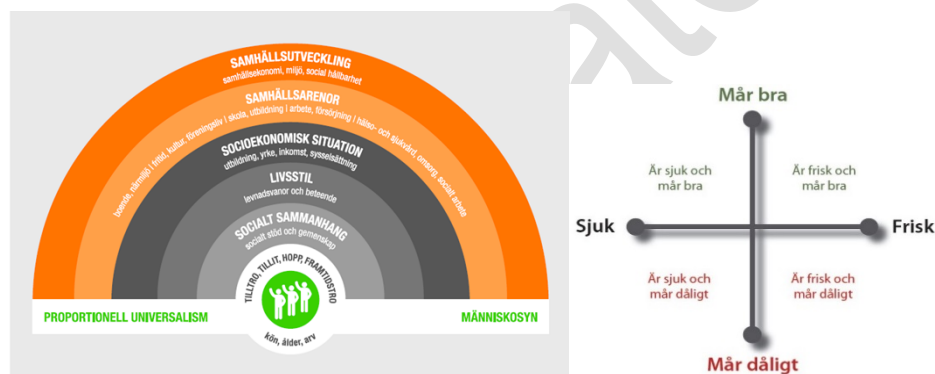

Arbetsmaterial

Strategisk politisk prioritering Folkhälsa

I länets Folkhälsopolicy 2020 - 2024 finns en gemensam inriktning för utveckling. Denna gemensamma inriktning manifesteras genom att de berörda aktörerna – kommuner, regionen samt övriga – tar fram egna handlingsplaner för hur de skall bidra till positiv utveckling av de fyra utvecklingsområdena. Uppföljningen av regionens insatser sker via Politiskt råd för folkhälsa.

Grunderna till hälsa och välbefinnande formas av sociala, ekonomiska såväl som ekologiska faktorer, livsvillkor som är påverkbara genom politiska beslut. Balansen vad gäller dessa förhållanden leder till en jämnt fördelad hälsa och påverkar förutsättningarna för den enskilde att tillägna sig goda levnadsvanor.

Det folkhälsovetenskapliga perspektivet – ”regnbågens” alla lager runt individen enligt folkhälsopolicyn - där tex missad skolgång får genomslag på betyg som i sin tur påverkar individens livsutveckling, möjligheten att bli etablerad på arbetsmarknaden, livsinkomst, mm. Detta är det "övergripande" perspektivet som bör omfatta alla delar inom vår verksamhet dvs båda förvaltningarna – Hälso- och sjukvård samt Regional utveckling.

Visionen i Folkhälsopolicyn är:

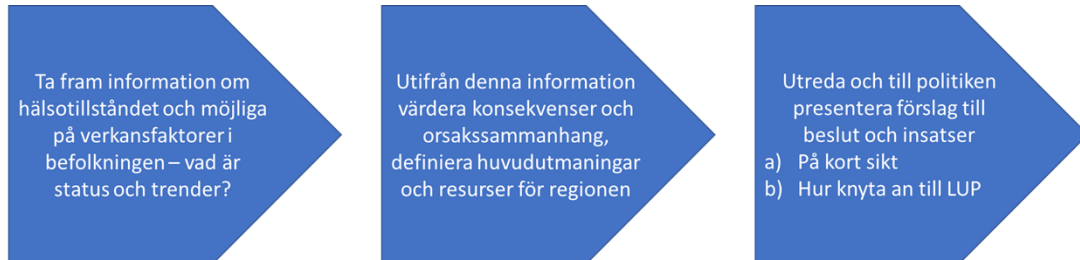
”Hälsa på lika villkor för hela befolkningen för en hållbar utveckling i Jämtlands län.”

Genom att skapa förutsättningarna för så goda uppväxtvillkor som möjligt får vi en långsiktigt friskare befolkning. Förutom egenvärdet för individen med en egen god hälsa stärker det också förutsättningarna för en hållbar utveckling i regionen.

Region Jämtland Härjedalens strategiska prioriteringar för sina insatser inom folkhälsoområdet skall utgå från egna planer samt Folkhälsopolicyns utvecklingsområden

och att förflytta fokus och tyngdpunkt från nedre vänstra delen till övre högra delen av hälsokorset. Långsiktigt kommer detta leda till ett minskat tryck på vårdresurser.

För att kunna prioritera rätt storlek på insats i förhållande till behov behöver ett antal förutsättningar finnas på plats. Nedan åskådliggörs denna process.

Den kunskap som idag finns om hälsan i länet hämtas ur bl.a. dessa undersökningar: CAN (Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysnings enkät "skolelevers drogvanor"), Hälsosamtal i Skolan, samt Hälsa på Lika Villkor (HLV).

Region Jämtland Härjedalen har valt följande definitioner för de olika delarna att skapa en förflyttning mot en bättre hälsa i befolkningen samt hur dessa samspelar.

Regionstyrelsen har i beslut **xxxxxx** antagit följande termer på vårt folkhälsoarbete.

Sjukdomsförebyggande
+ **Hälsofrämjande**
+ **Samhällsmedicin**
---> **Folkhälsa**

Hälso- och sjukvårdens förvaltningsområde med specialverksamheter har ett stort ansvar för både sjukdomsförebyggande och hälsofrämjande arbete.

Hälso- och sjukvårdens kompetenser inom hälsosamma levnadsvanor, psykisk hälsa, hjärt-kärlhälsa samt cancerprevention är specifika sjukdomsförebyggande aktiviteter.

Förvaltningsområdet Regional Utveckling ansvarar för det samhällsmedicinska perspektivet genom arbetet med integrering av ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet och arbetet med att bedriva ett hållbart regionalt utvecklingsarbete.

Att erbjuda hälsosamtal med en helhetssyn på hälsa har visat sig vara en framgångsrik strategi för att påverka levnadsvanor i medelåldern. Matvanor, fysisk aktivitet, tobaksbruk, riskbruk av alkohol, sömn och stress är de levnadsvanor som identifierats som centrala.

Viktigt i allt prioriteringsarbete är att beakta

- Befolkningssammansättningen
- Uppväxt och livsvillkor
- Fysisk, biologisk, kemisk och social miljö

- Skador och olyckor
- Hälsorelaterat beteende
- Individuellt hälsotillstånd

Folkhälsa är ett mått på en befolknings samlade hälsotillstånd, både vad det gäller nivå och fördelning av de samlade individernas hälsa. En god folkhälsa handlar alltså inte bara om att hälsan bör vara så bra som möjligt. Den bör också vara så jämnt fördelad som möjligt. En god, jämlik och jämställd hälsa i hela befolkningen.

Hälsa är ett individuellt mått. Hälsa säger något om den enskilda människans kroppsliga och psykiska tillstånd. Hälsan kan vara både god och dålig. En god hälsa kan man definiera så att man har ett överskott för att möta vardagens krav. En person kan ha en sjukdom men ändå uppleva hälsa - och vice versa.

Som ett led i att stärka folkhälsan kommer hälsosamtal att införas. Med jämna mellanrum ska primärvården erbjuda medborgarna samtal. Det blir en viktig del i det sjukdomsförebyggande arbetet och ett stöd i livsstilsförändringar. Ett rikt kulturliv är också viktigt för folkhälsan liksom fysisk aktivitet.

Ett friskare liv

Ett aktivt folkhälsoarbete samt en god och effektiv vård är tillväxtfaktorer för hela Jämtland Härjedalen som bidrar till en friskare befolkning. Folkhälsa är viktigt att arbeta med på ett systematiskt och målinriktat sätt. Det ska vara hälso- och sjukdomsförebyggande och där det är möjligt även främjande för att åstadkomma en god och jämlik hälsa för hela befolkningen. Region Jämtland Härjedalens ska ha en stödjande funktion för de som behöver och vill göra förbättringar i sina levnadsvanor. Region Jämtland Härjedalen ska också uppmuntra, stötta och delta i samarbete med kommuner, förenings- och näringsliv, och andra aktörer som har en viktig roll i folkhälsoarbetet.

I linje med primärvårdens uppdrag att arbeta hälsobefrämjande ska Hälsosamtal införas från 2021. Det blir ett viktigt inslag i det sjukdomsförebyggande arbetet, för tidig upptäckt av sjukdom och som en åtgärd som kan bidra till jämlik hälsa i befolkningen.

Patientföreningars och brukarrådens kompetenser ska tas tillvara. Förebyggande arbete för att våra ungas psykiska hälsa förbättras samt minskad droganvändning behöver ske i utvecklat samarbete med olika aktörer, framförallt skolan. Familjecentralernas roll att vara såväl hälsofrämjande som ett kunskapscentrum och en plats för gemenskap för barn och vuxna behöver tas tillvara och ges möjlighet att utvecklas. Ungdomsmottagningarna ska fortsätta utveckla sitt arbete med att främja fysisk och psykisk hälsa liksom sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter hos unga.

Region Jämtland Härjedalen ska samverka med andra samiska förvaltningsregioner för att motverka den diskriminering och psykiska ohälsa som många samer lever med idag. Region Jämtland Härjedalen ska bedriva ett strategiskt arbete för kultur och hälsa. Kulturens och idrottens betydelse för folkhälsa, för ett rikt, friskt och sunt liv, får inte underskattas.

Region Jämtland Härjedalens statliga uppdrag styrs via lagstiftning och årliga villkorsbeslut. Ett krav är att utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling, vilket är den regionala utvecklingsstrategin (RUS) "Jämtland Härjedalen 2030 Innovativt & Attraktivt". I RUS görs

prioriteringar inom områden där förutsättningarna är goda för ett hållbart och expanderande näringsliv med stor hänsyn till resurseffektivitet, jämställdhet, mångfald, god folkhälsa och ungas möjligheter. Region Jämtland Härjedalen ska arbeta för att uppfylla prioriteringarna i den regionala utvecklingsstrategin – både genom att i länet samordna insatser för genomförandet och genom sina egna verksamheters agerande.

Region Jämtland Härjedalen har även en överenskommelse med kommunerna inom områdena EU och övergripande utveckling; Social välfärd och folkhälsa, Samhällsbyggnad och klimat; Arbetsmarknad och utbildning; Kurs och konferens.

Regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämndens verksamheter ska gemensamt arbeta med att samordna och utveckla Region Jämtland Härjedalens folkhälsoarbete, både gällande den hälsofrämjande och den samhällsmedicinska folkhälsan. Exempel på aktiviteter som ska genomföras är att implementera ny organisation för folkhälsa, genomföra aktiviteter för att förbättra levnadsvanor och minska den psykiska ohälsan bland unga och utveckla patient- och anhörigföreningar. Förebyggande arbete behöver ske i utvecklat samarbete med olika aktörer, framförallt skolan.

Inom Region Jämtland Härjedalen finns ett flertal regioninterna dokument som berör folkhälsofrågor, mål och aktiviteter. Regionstyrelsen har under hösten 2020 beslutat att ge politiska rådet för folkhälsa, där representation finns från hälso- och sjukvårdsnämnden. I uppdrag att ta fram en prioritering av folkhälsofrågorna kopplat till folkhälsopolicyn.

Hälsosamtal

Som ett led i att stärka folkhälsan kommer hälsosamtal att införas. Med jämna mellanrum ska primärvården erbjuda medborgarna samtal. Det blir en viktig del i det sjukdomsförebyggande arbetet och ett stöd i livsstilsförändringar. Ett rikt kulturliv är också viktigt för folkhälsan liksom fysisk aktivitet.

Mätetal

Andel genomförda hälsosamtal för åldersgruppen 40,50,60,70 av de som tackat ja till erbjudande om samtal.

Målvärde

100 %

Diskriminering, trakasserier och kränkande behandling ska minska

Regionstyrelsen, regionala utvecklingsnämnden och hälso- och sjukvårdsnämnden ska genom aktiviteter verka för att diskriminering och kränkning på grund av sexuell läggning, könsöver-skridande identitet och/eller uttryck samt hivinfektion ska minska samt att sexuella trakasserier ska minska. Regionen ska också vara en organisation som känner till och tillgodoser barns rättigheter enligt Lag om FN:s konvention om Barns rättigheter.

Mätetal

Ökad andel medarbetare som upplever att det inte förekommer sexuella trakasserier eller andra trakasserier kopplade till diskrimineringsgrunderna på arbetsplatsen

Målvärde

100 %

Antal enheter inom hälso- och sjukvården som deltagit i utbildningsomgångar (enligt diplomeringskoncept) inom normkritik och hbtq+. 4

Minska förekomsten av övervikt och fetma hos barn och ungdomar

Inom Region Jämtland Härjedalen arbetar barnhälsovården med aktiviteter i syfte att främja eller bibehålla normalvikt hos 4 åringar. Det arbetet ska fortsätta.

Att behandla övervikt och fetma hos barn i Jämtlands län är uppdraget för obesitasteamet vid barnkliniken. I teamet ingår sjuksköterska, läkare, sekreterare, kurator, dietist och sjukgymnast.

En viktig del är också att fortsätta utveckla samverkan i dessa frågor mellan Region Jämtland Härjedalen och förskolor, skolor och elevhälsovård. Folkhälsoenheten ska under 2021 genomföra en kartläggning inom samtliga kommuner och Region Jämtland Härjedalen för att se vad som faktiskt görs för att främja och förebygga. Kartläggningen kan sedan utmynna i en gemensam handlingsplan.

Mätetal	Målvärde
Andel 4-åringar som har ett normalt IsoBMI. Ju högre desto bättre.	90 %

Statistik om barn och ungdomars BMI kan årligen tas fram från 4-årskontrollen som BVC utför samt statistik via Hälsoamtal i skolan för förskoleklass, årskurs 4 och årskurs 7.

Samverkan med kommunerna kring utvecklingen av god och nära vård kommer att bli frågor både för hälso- och sjukvårdsnämnden som driftsansvarig och för regionstyrelsen som vårdvalsansvarig och övergripande samarbetspart mot kommunernas kommunstyrelser. Detta blir tydligt då riktade hälsoamtal införs. Samverkan med kommuner, civilsamhället och olika myndigheter kring civilförvarsfrågor, beredskapsfrågor, miljö och folkhälsa och regionens utveckling kommer också att krävas.

Regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsnämnden och regionala utvecklingsnämndens verksamheter ska gemensamt arbeta med att samordna och utveckla Region Jämtland Härjedalens folkhälsoarbete, både gällande den hälsofrämjande och den samhällsmedicinska folkhälsan. Exempel på aktiviteter som ska genomföras är att implementera ny organisation för folkhälsa, genomföra aktiviteter för att förbättra levnadsvanor och minska den psykiska ohälsan bland unga och utveckla patient- och anhörigföreningar. Förebyggande arbete behöver ske i utvecklat samarbete med olika aktörer, framförallt skolan.

Norrlandslänen har utifrån NRF:s folkhälsoprogram och långsiktiga strategier och mål enats om en gemensam årlig uppföljning av självskattad hälsa. Självskattad hälsa handlar om den uppfattning som en person själv har om hur den mår. Forskning har visat att den självskattade hälsan stämmer överens med den faktiska hälsan. Hur individen skattar sin egen hälsa sägs även kunna förutspå personens framtida hälsa. Andelen som skattar sin

hälsa som bra eller mycket bra i Jämtlands län har sedan 2010 legat på ungefär samma nivå och något lägre än riket. I länet är det en större andel män än kvinnor som skattar sin hälsa som god. Det är en tydlig social gradient utifrån utbildningsnivå, ju längre utbildning desto större andel som skattar sin hälsa som god. Skillnader finns även utifrån ekonomiska förhållanden, funktionshinder, sexuell identitet och födelse-land
Regionstyrelsen ska bestämma formerna för hur hälsosamtal enligt regionfullmäktiges plan ska genomföras och ge förutsättningar för en driftstart.

Mätetal	Målvärde
Struktur för Hälsosamtal ska var beslutad och tagen i drift så att 20 % av 40,50,60 och 70 åringar har fått ett hälsosamtal.	20 %
Andel flickor i årskurs 7 med god självskattad hälsa*	75% (läsåret 2019–2020, 74%)
Andel flickor i årskurs 1 på gymnasiet med god självskattad hälsa*	61% (läsåret 2019–2020, 60%)

* Mätetalet om självskattad hälsa utgår från frågan jag mår i elevhälsoformuläret i hälsosamtalet i skolan, frågan har fem svars-alternativ mycket bra, bra, varken bra eller dåligt, dåligt och mycket dåligt. Mycket bra och bra räknas som god självskattad hälsa. Målvärdet är resultatet i frågan jag mår i hälsosamtalet för läsåret 2020–2021.

Det strategiska arbetet i länet gällande samverkan mellan kultur och folkhälsa ska utvecklas.
Regionstyrelsen och regionala utvecklingsnämnden ska inom ramen för Kultur-Z och Folkhälso-Z mobilisera och utveckla samverkan tillsammans med kommuner och andra aktörer. Målet innebär att kulturens hälsofrämjande aspekter ska synliggöras och tillvaratas för att därigenom bidra till ett friskare län.

Diskriminering, trakasserier och kränkande behandling ska minska
Regionstyrelsen, regionala utvecklingsnämnden och hälso- och sjukvårdsnämnden ska genom aktiviteter verka för att diskriminering och kränkning på grund av sexuell läggning, könsöverskridande identitet och/eller uttryck samt hivinfektion ska minska samt att sexuella trakasserier ska minska. Regionen ska också vara en organisation som känner till och tillgodoser barns rättigheter enligt Lag om FN:s konvention om Barns rättigheter.

Mätetal	Målvärde
Antal utbildningsomgångar (enligt diplomeringskoncept) inom normkritik och hbtq+.	4 (totalt i RJH)
Ökad andel medarbetare som upplever att det inte förekommer sexuella trakasserier eller andra trakasserier kopplade till diskrimineringsgrunderna på arbetsplatsen (mäts via medarbetarenkät).	100 %

En trygg skolmiljö med delaktighet och rimliga krav bidrar till såväl psykisk som fysisk hälsa. Att tidigt etablera goda levnadsvanor är också en nyckel för framtida hälsa. Mödra- och barnhälsovården samt folktandvården har en viktig roll i att ge barn och föräldrar möjligheten att öka kontrollen över den egna hälsan och förbättra den. Genom kontinuerliga möten med barn och deras föräldrar har barnhälsovården också goda förutsättningar att identifiera barn som far illa och erbjuda dem hjälp och stöd.

Viktiga arenor för samarbete: Förskolor, skolor, socialtjänst samt idéburen sektor.

Ungdomar och unga vuxna

Under vuxen blivandet från tonåren och framåt tillkommer nya behov för en god hälsa. Framtidstro och etableringsmöjligheter är centralt och kan påverka inte minst den psykiska hälsan. Att få utveckla sin sexualitet till något friskt, positivt och lustfyllt oberoende av könsidentitet är också en viktig beståndsdel. Normer kring vad som är manligt och kvinnligt i form av beteenden, skönhetsideal, sexualitet med mera har stor inverkan på individers hälsa inte minst via hälsobeteenden som mat, motion, rökning, sociala relationer mm. Detta är en viktig period för att få unga att se fördelarna med att välja ett tobaks- och drogfritt liv med sunda alkoholvanor och att skydda sig från sexuellt överförbara infektioner och oönskade graviditeter. Ungdomshälsan och ungdomsmottagningar har en viktig roll i att stödja ungdomar att måna om sin egen och andras hälsa. En övergripande målbild är att ge möjlighet för unga att utveckla en stark självkänsla med respekt för andra vilket kan uppnås bland annat genom att utmana begränsande normer.

Viktiga arenor för samarbete: Gymnasieskolor, universitet, och högskolor samt idéburen sektor

Arbetsmaterial